

Asztaldísz - A sámánő varázslata (Alexandra Pavlovna étkezészetének része)

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	4000.a-b
Alkotó:	Rachette, Jean-Dominique (1744 - 1809) / szobrász
Gyár / műhely:	Cári porcelánmanufaktúra (Szentpétervár)
Készítés ideje:	1780 - 1790
Készítés helye:	Szentpétervár
Jelzés:	jelzetlen
Anyag:	biszkvit (mázatlan porcelán)
Technika:	kézzel mintázott; öntött és mintázott elemekkel
Méret:	magasság: 37 cm átmérő: 24,5 cm

Alexandra Pavlovna (1783–1801) nagyhercegnő, I. Pál orosz cár (1796–1801) leánya, Habsburg József Antal főherceg (1776-1846), ismertebb nevén József nádor első felesége volt. A hercegnő kelengyéje részét képező étkezészetéhez (lásd [itt](#)) négy figurális asztaldísz tartozott, melyek Oroszország népeinek jellegzetes képviselőit ábrázolják. A *sámánő varázslata (kuznyecki tatárok)* címen ismert szoborcsoport mellett a további három asztaldísz egy nyenyec vadászt, egy kamcsadál (kamcsatkai) asszonyt, valamint egy korják párt ábrázol (ltsz.: 4006, 4007, 9315.a-b).

Az étkezészet és asztaldíszek egyaránt a szentpétervári Cári Porcelánmanufaktúrában készültek, amely II. (Nagy) Katalin uralkodása idejént (1762–1796) fénykorát élte. A cárnő több külföldi művészt is meghívott a pétervári üzembe, köztük Antoine Jean-Dominique Rachette (1744–1809) francia szobrászt is, aki 1779-től 1804-ig vezette a manufaktúra mintázóműhelyét. Ez idő alatt mintegy 150 modellt mintázott (lásd pl. [itt](#)), köztük az itt bemutatott, az *Oroszország népei* című sorozathoz tartozó figurákat is.

A sziklás talapzaton álló biszkvit szobrok, illetve szoborcsoportok Johann Gottlieb Georgi (1729–1802) német természettudós *Beschreibung aller Nationen des Russischen Reichs* (1780) című, Oroszország népeinek életmódját, vallását, szokásait, lakóhelyét, öltözködését és más sajátosságait ismertető, tudományos igényű munkájának illusztrációi alapján készültek (lásd [itt](#)).

A plasztikák pontos, részletgazdag mintázása hitelesen mutatja be az orosz föld népeit. A hagyomány szerint e szobrocskák arra voltak hivatottak, hogy a szülőföldjétől távol élő fiatal cárleányt, Alexandra Pavlovna-t hazájára, hazája népeire emlékeztessék.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 96. (Balla Gabriella)
- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 1.B.
- Szerk.: Szvoboda Dománszky Gabriella: *Alexandra Pavlovna étkezészetének részei. József nádor (1776-1847) Pest-Budán*. Budapesti Történelmi Múzeum, Budapest, 1997. - 91-95:95. (Balla Gabriella)
- Fülep Lajos: *Az Iparművészeti Múzeum orosz porcelánjai. Művészettörténelmi Értesítő, 2.* (1953). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1953. - 78-90:82.

